

skrev jag att jag i viss utsträckning saknade avsnitt om självmedicinering. När man ser hela verket finner man dock en del viktiga avsnitt med sådana råd. Som exempel kan nämnas den mycket fina beskrivningen av akuta åtgärder vid förfrysning samt rekommendationer om självmedicinering vid förkylning. Man kanske dock kunde ha önskat mer råd av denna typ vid beskrivningen av diarre och matförgiftning.

För varje hem

Det är i första hand lekmän som har glädje av uppslagsverket. Man får hoppas att det skaffas till varje hem, eftersom det i stort sett är skrivet på ett språk som förstås även av i medicinska termer icke bevandrade. Visserligen kan en del kapitel vara svåra att tränga in i, speciellt om grundforskning som snabbt utvecklas, men som helhet taget är innehållet förhållandevis lätt-tillgängligt.

Uppslagsverket skulle kunna bidra till att sprida kunskap både om modern hälso- och sjukvård och om den grundforskning som ligger till grund för denna. Ökad kunskap minskar säkert förutsättningarna för åtminstone de mer bisarra inslagen i den alternativa medicinen.

Även för läkare

Bokverket kan emellertid vara till glädje även för läkare och annan sjukvårdspersonal. Allt eftersom specialiseringen ökar bland dem som arbetar i hälso- och sjukvården ökar behovet av medicinsk allmänbildning inom de områden som man själv inte hunnit med att informera sig om. Bokverket är en guldgruva för sådan information.

En äldre generation läkare kan t ex här snabbt och effektivt vidareutbilda sig om grunddragen i molekylärbiologins fantastiska utveckling. Uppslagsverket torde kanske vara av ännu större glädje för studerande inom olika vårdutbildningar, som här kan snabbrepetera vissa avsnitt av vikt inför en examination.

Förlaget är att gratulera till ett vackert och gediget bokverk, som förhoppningsvis kommer att stå i bokhyllorna i många hem. Nästa steg för förlaget är väl att ge ut läkarlexikonet på CD-ROM. På flertalet högskolor med utbildning av hälso- och sjukvårdspersonal använder studenterna alltmer de moderna medierna i sitt sökande av kunskap. •

NYA BÖCKER

Karnitin och kardiovaskulär sjukdom

Jan W de Jong, Roberto Ferrari, eds. **The carnitine system. A new therapeutical approach to cardiovascular diseases.** Dordrecht–Boston–London: Kluwer Academic Publishers, 1995. Pris £ 163. ISBN 0-7923-3318-7.

Recensent: med dr Jan Regnström, invärtesmedicinska kliniken, Karolinska sjukhuset, Stockholm.

Närvaron av karnitin är nödvändig för transporten av långkedjiga fettsyror över mitokondriemembranet. Då hjärtmuskeln energibehov huvudsakligen täcks genom β -oxidation av fettsyror i mitokondrierna spelar sålunda karnitin en essentiell roll i hjärtats metabolism.

I denna bok behandlar ett flertal forskargrupper karnitins roll vid hjärt-kärlsjukdomar. Det stora antalet författare har lett till frekventa upprepningar, och alltför många kapitel är av typen utförlig artikel ur vetenskaplig tidskrift. Dock ges en bra introduktion om karnitins funktion i hjärtats energiomsättning, likaså om hur rubbningar i karnitinsammansättningen kan vara av patogenetisk betydelse vid kardiomyopier och myokardischemi i samband med reperfusion, hjärtinfarkt och kärllkramp.

Fristående rapporter

Intressanta är också de delar som behandlar karnitins potentiella roll i det antioxidativa försvaret och reparationen av skadade membranfosfolipider.

En stor del av boken utgörs av fristående rapporter om effekten av behandling med L-karnitin och propionyl-L-karnitin vid ischemisk hjärtsjukdom, kardiomyopier och perifer kärlsjukdom i experimentella djurmodeller och studier på människa.

Även om behandling med karnitin tycks vara säker och flera studier visat lovande resultat, vad avser både akut och kronisk ischemisk kärlsjukdom, krävs fler och större studier för att etablera denna terapi.

Ställningstagandet till be-

handling försvåras av att patienter med lokal karnitinbrist oftast har normala eller förhöjda serumnivåer av karnitin. Vidare saknas full kunskap om verkningmekanismen bakom karnitins positiva effekter vid hjärt-kärlsjukdom.

Sammanfattningsvis är detta en inte alltid njutbar bok, som dock innehåller flera intressanta kapitel av relevans för kliniska forskare inom kardiologi och angiologi. •

Tunt om psykiskt störda i församlingen

Maria Leijonhielm. **Vägar till möte ... Om möten med psykiskt störda i församlingen.** 71 sidor. Stockholm: Verbum, 1995. Pris ca 125 kr. ISBN 91-526-2327-0.

Recensent: docent Conny Nordin, psykiatriska kliniken 1, Huddinge sjukhus.

Vissa ämnesområden är så komplicerade att de inte lämpar sig för översiktliga publikationer. De psykiskt stördas plats i kyrkans församlingsliv är ett talande exempel. Förvisso gör medarbetarna i denna bok inte anspråk på att presentera en uttömmande framställning – de vill endast dela med sig av olika erfarenheter.

Detta är en klädsam hållning, men icke desto mindre ter sig resultatet som tunt. Boken kan knappast tjäna syftet att

vara »ett verktyg» för att möta psykiskt sjuka på »ett konstruktivt sätt».

Psykiatrins vardag

Inledningsvis betonas att erfarenheterna är gjorda av fyra själavårdare. Samtidigt noteras att presenterade exempel är avidentifierade enligt »vedertagen terapeutisk praxis».

Nu är själavård något annat än terapi och för själavården gäller en gammal regel att man skall undvika exempel. Även om en skildring anonymiserats kan en läsare känna sig utlämnad, speciellt om vederbörande är psykiskt sjuk. Det kan inte uteslutas att en och annan patient läser boken.

Här och var röjer sig en okunnighet om psykiatrins vardag. Bärandet av skötarkläder uppfattas som ett sätt att markera en skillnad gentemot en patient. Att våldsinslagen är färre på en avdelning där personalen är lätt identifierbar tycks vara obekant.

»Kyrkans dårar»?

Självklart kan man som personal mogna i sin roll så att yttre attribut betyder allt mindre och att gränsen mellan sjukt och friskt blir mindre angelägen att markera. Detta borde dock vara lika intressant för en församling, och i det sammanhanget är särställandet av de psykiskt störda olyckligt.

Det är svårt att förstå vem som uppfattas som störd och vem som inte är det. Vilka kriterier skall en församling arbeta utifrån? Flertalet exempel härrör från gravt psykotiska patienter; det finns andra. För det verkliga processen framåt att tala om »kyrkans dårar»?

Gränsen upphör

Egendomligt nog finns ingen konsistent beskrivning av vad som är specifikt i det en församling kan tillhandahålla. Att gränsen mellan sjukt och friskt definitionsmässigt upphör i den sakramentala gemenskapen vid ett nattvardsbord kunde gott ha understruktits.

Sist i boken presenteras olika litteraturförslag. Notabelt är att flera av de rekommenderade titlarna fått negativa recensioner. Man hade gott kunnat inkludera Owe Wikströms »Stöd eller börda» (1980) samt Karin Stadlers »Om psykotera- pi och religion» (1980). •